

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง พัฒนาการจากชุมชนสู่รัฐโบราณ

ครูผู้สอน

ครูอาทิตย์

ชัยเทพา

ครูจรงค์

แสนอ่อน

เรื่อง

พัฒนาการจากชุมชนสู่รัฐโบราณ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

อธิบายพัฒนาการแต่ละชั้น ตั้งแต่ชุมชนสู่รัฐโบราณได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะและกระบวนการ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการ
จากชุมชนไปสู่รัฐโบราณได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะเฉพาะ

เห็นคุณค่าของความสัมพันธ์และพัฒนาการ
จากชุมชนไปสู่รัฐโบราณ

นักเรียนคิดว่าชุมชนโบราณที่เรารู้จักกันมา
ในคาบเรียนที่แล้ว กับอาณาจักรโบราณที่นักเรียนรู้จัก
เช่น ฟูนัน ทวารวดี ศรีวิชัย สุโขทัย อโยธยา ฯลฯ
มีความแตกต่างกันอย่างไร

ชุมชนโบราณเป็นแหล่งที่อยู่ของคนกลุ่มเล็ก ๆ ระดับหมู่บ้าน ส่วนอาณาจักรโบราณมีวัฒนธรรม พื้นที่ และความเจริญมากกว่าชุมชนโบราณ / ชุมชนโบราณเป็นส่วนเล็ก ๆ ของอาณาจักรโบราณ / ชุมชนโบราณยังไม่มี การรับศาสนา จากอินเดีย เช่น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พระพุทธศาสนา

นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น ๔-๕ กลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนทุกกลุ่ม
ศึกษา เรื่องพัฒนาการจากชุมชนมาสู่รัฐโบราณ จากหนังสือเรียน
และใบความรู้ เรื่องพัฒนาการจากชุมชนมาสู่รัฐโบราณ จากนั้น
นำข้อมูลมาใช้ในการทำใบงานที่ ๑๑ จากชุมชนมาสู่รัฐโบราณ
โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการในแต่ละชั้น
จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของพัฒนาการในแต่ละชั้น
แล้วนำเสนอในรูปแบบเส้นเวลา (Timeline)

การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการจากชุมชนสู่รัฐโบราณนั้น ทำให้เห็นพัฒนาการความเป็นอยู่ของมนุษย์ในอดีตที่เคยตั้งถิ่นอยู่ในดินแดนไทย และได้สร้างสรรค์ภูมิปัญญาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำ ความเชื่อ และวัฒนธรรม ทำให้ทราบว่ารากฐานของวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกสืบทอดมาในพื้นที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีต

พัฒนาการจากชุมชนเป็นเมือง

ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๗-๘ ชุมชนขนาดใหญ่ใกล้ทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำเป็นส่วนมากได้พัฒนาเป็นเมือง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้พัฒนาจนเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างทางสังคมซับซ้อนขึ้น มีการแบ่งบทบาทกันในชุมชนจนเกิดเป็นชนชั้นต่าง ๆ เช่น ชนชั้นปกครอง นักบวช พ่อค้า และชาวนา โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดพัฒนาการจากชุมชนเป็นเมือง คือการติดต่อและรับอารยธรรมจากต่างชาติที่เข้ามาติดต่อกับชาย ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย โรมัน และเปอร์เซีย

มีการค้นพบหลักฐานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เบริญโรมันที่เมืองอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และตะเกียงโรมันสำริด จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

ตัวอย่างชุมชนที่พัฒนาเป็นเมือง อาทิ เมืองสทิงพระ จังหวัดสงขลา เมืองยะรัง จังหวัดปัตตานี เมืองอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และเมืองนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

พัฒนาการจากบ้านเมืองเป็นแคว้น

ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๕ เมืองหลายเมืองได้ขยายตัว หรือกลุ่มเมืองได้รวมตัวกันเป็นแคว้น โดยมีผู้นำเป็นศูนย์กลางของการปกครองซึ่งทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองให้สงบเรียบร้อย และมีพระสงฆ์หรือนักบวชหรือพราหมณ์ทำหน้าที่ทางศาสนา โดยปัจจัย คือการที่เมืองขยายตัว การรับวัฒนธรรม โดยเฉพาะจากอินเดีย

ตัวอย่างเมืองที่พัฒนาเป็นแคว้น อาทิ ทวารวดี ละโว้ หรือสุโขทัย ตามพรลิงค์

พัฒนาจากแคว้นเป็นอาณาจักร/รัฐ

ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๕ แคว้นขนาดใหญ่ได้พัฒนาจนมีอำนาจปกครองและอาณาเขตชัดเจน มีผู้ปกครองเป็นชนชั้นในสังคมซึ่งรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง และมีขุนนางทำหน้าที่ช่วยเหลือในการปกครองบ้านเมือง โดยมีปัจจัยที่ทำให้แคว้นพัฒนาเป็นอาณาจักร ดังนี้

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ พบว่าแคว้นที่ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล ใกล้แม่น้ำ ใกล้เส้นทางคมนาคม จะมีโอกาสพัฒนาเป็นอาณาจักรได้เร็ว

ปัจจัยทางทหาร พบว่าแคว้นที่มีความเข้มแข็งทางทหารจะสามารถขยายอำนาจปกครองออกไปปกครองแคว้นอื่นได้

ตัวอย่างอาณาจักรในดินแดนไทย อาทิ อิศานปุระ (เจนละ) ล้านนา อโยธยา เป็นต้น

ให้นักเรียนศึกษา

ใบความรู้

เรื่อง พัฒนาการจากชุมชน มาสู่รัฐโบราณ

ตอนที่ ๑ ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนพัฒนามาสู่อาณาจักรตามประเด็นที่กำหนด

พัฒนาการ	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	ตัวอย่างเมือง/แคว้น/อาณาจักร
ชุมชน > บ้านเมือง		
บ้านเมือง > แคว้นหรือรัฐ		
แคว้น > อาณาจักร		

ตอนที่ ๒ ให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะสำคัญในแต่ละพัฒนาการ และนำเสนอในรูปแบบของ Timeline

ใบงานที่ ๑๑

เรื่อง จากชุมชนมาสู่รัฐโบราณ

พัฒนาการจากบ้านเมืองมาสู่รัฐโบราณ
ว่าต้องมีปัจจัยใดบ้างที่จะพัฒนาการไปในแต่ละชั้น
และในแต่ละชั้นนั้นมีลักษณะอย่างไร

แนวทางคำตอบ : ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนักเรียน อาทิ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพัฒนาการแต่ละชั้น เช่น การรับอารยธรรมจากต่างชาติการขยายตัวของชุมชน การมีที่ตั้งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม/พัฒนาการในแต่ละชั้นต่างกัน โดยในชั้นเมือง คือ มีโครงสร้างทางสังคมซับซ้อนขึ้น มีการแบ่งบทบาทกันในชั้นแคว้น คือ เมืองขยายตัว จนมีการรวมกลุ่มกัน มีผู้นำเป็นศูนย์กลาง และในชั้นรัฐ/อาณาจักร คือ มีอำนาจปกครองและอาณาเขตชัดเจน ผู้นำรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง รัฐโบราณและรัฐไทยในดินแดนไทย (๑)

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

